

Sygn. akt I ACa 683/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Popek
Sędzia:	SA Danuta Mietlicka
Protokolant	sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2013 r. w Lublinie na rozprawie
sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L.
przeciwko Województwu L.

o ustalenie treści stosunku prawnego

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia
25 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 694/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. na rzecz Województwa L. kwotę
5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IA Ca 683/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2012r. Sąd Okręgowy w Lublinie po rozpoznaniu sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o.
w L. przeciwko Województwu L. o ustalenie - oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 7 200zł
tytułem zwrotu kosztów procesu.

W pozwie z dnia 19 stycznia 2011r. powód – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. wnosił o
ustalenie, że na podstawie umowy o prace projektowe z dnia (...):

- a) jest zobowiązany do przygotowania projektu zgodnego z ofertą powoda z 29 października 2009r.;
- b) jest zobowiązany do przygotowania dokumentacji projektowej, której koszt realizacji nie przekroczy budżetu
wskazanego w §(...) Umowy;

c) w przypadku, gdyby świadczenie opisane w Opisie Przedmiotu Zamówienia oraz w § (...) Umowy przekraczało ramy wyznaczone przez § (...)Umowy i Ofertę, nie jest zobowiązany do świadczenia ponad to, co wynika z §(...)Umowy i Oferty.

Uzasadniając interes prawny stanowiący o legitymacji do wniesienia powództwa o ustalenie, powód wskazał, że nie wykonał zobowiązania wynikającego z umowy ze względu na spór pomiędzy stronami dotyczący przedmiotu jego świadczenia. Rozstrzygnięcie Sądu miałyby rozstrzygać wątpliwości stron w tym zakresie .

W toku procesu, w piśmie z dnia 27 grudnia 2011r. powód przyznał, że spełnił świadczenie i w ten sposób wykonał umowę. Świadczenie – prace projektowe zostały przyjęte przez zamawiającego. Niemniej uważał, że nadal posiadał interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc w popieraniu powództwa w celu wykazania, że świadczenie do którego był zobowiązany w umowie wykonał w terminie, pomimo nieprzyjęcia go przez wierzyciela. Interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie uzasadniał dążeniem do ochrony przed groźącymi powodowi roszczeniami odszkodowawczymi, które pozwany może wytoczyć z powodu rzekomej zwłoki.

Pozwany kwestionował interes prawny powoda w wytoczeniu powództwa o ustalenie w trybie art. 189 kpc.

Sąd Okręgowy oddalając powództwo ze względu na brak interesu powoda w rozumieniu art. 189 kpc wskazał na następujące okoliczności faktyczne.

Powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. i pozwany Województwo L. zawarli w dniu (...). umowę o prace projektowe (umowa k.111-124, 330-344).

Przedmiotem umowy było m.in. wykonanie dwóch odrębnych dokumentacji projektowych dla następujących inwestycji: „Budowa (...) w L.” i „Modernizacja (...)w L. oraz (...)w L.”.

Przedmiot umowy dla poszczególnych inwestycji miał być wykonany w sześciu etapach, które obejmowały:

I etap - opracowanie ostatecznej wersji programu funkcjonalno – użytkowego budynku Teatru w budowie, przygotowanie wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, wystąpienie przez wykonawcę w imieniu zamawiającego z powyższymi wnioskami, uzupełnienie wniosków o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego na każde żądanie organu rozpoznającego wnioski lub zamawiającego;

II etap - przekazanie wykonawcy ostatecznych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego;

III etap – wykonanie projektów budowlanych, wystąpienie z wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę;

IV etap – przekazanie wykonawcy ostatecznych decyzji o pozwoleniu na budowę;

V etap – wykonanie projektów wykonawczych i pozostałych elementów przedmiotu umowy;

VI etap – sprawowanie nadzoru autorskiego.

Protokołem przekazania dokumentacji z dnia 25 sierpnia 2010r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. przekazało Województwu L. dokumentację projektową dotyczącą wykonania projektów budowlanych [etapu III umowy] wraz z oświadczeniem, że dokumentacja została wykonana zgodnie z umową, obowiązującymi przepisami techniczno – budowlanymi oraz jest w stanie kompletnym z punktu widzenia celu, któremu ma służyć.

W piśmie z dnia 7 września 2010r. Województwo L. odmówiło sporządzenia protokołu zdawczo odbiorczego, uznając że powód nie wykonał świadczenia gdyż przedłożona dokumentacja stanowiła tylko część zamówionego projektu (protokół przekazania dokumentacji k. 432-435; oświadczenie k.436; pismo pozwanego z 7 września 2010r. k. 437-442).

Strony odmiennie interpretowały przedmiot umowy tj. zakres dokumentacji, jaka ma zostać wykonana. Powód twierdził, że przedmiot świadczenia, zakres prac projektowych do wykonania których był zobowiązany jest ograniczony kwota zastrzeżona w budżecie przeznaczonym na realizację zadania i wskazanym w umowie, wynoszącym 30 000 000zł. Pozwany twierdził natomiast, że kwota 30 000 000zł stanowiła jedynie wytyczną dla projektantów, aby dołożyli należytej staranności, by przyjęte rozwiązania technologiczne, urządzenia i materiały nie spowodowały nadmiernych wydatków ze strony zamawiającego. Natomiast nie określała zakresu prac projektowych.

Pismem z dnia 10 września 2010r. powód zaproponował zmniejszenie zakresu umowy, aby koszt inwestycji nie przekroczył kwoty 30.000.000zł. Pozwana przedstawiła projekt aneksu. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. nie zaakceptowała projektu aneksu przekazanego przez pozwaną informując ją o tym pismem z dnia 20 września 2009r. Kolejne rozmowy dotyczące sporządzenia aneksu nie przyniosły kompromisu – pismo z 27 września 2010r. (pismo z 10 września 2010r. k. 144-146; pismo z 20 września 2010r. k. 147; pismo z 27 września 2010r. k. 148).

Pismem z dnia 13 października 2010r. pozwana wezwała wykonawcę do przedłożenia dokumentacji projektowej wykonanej zgodnie z umową do dnia 29 października 2010r., pod rygorem odstąpienia od umowy. Powód przekazał brakującą dokumentację w dniu 19 października 2010r. i poinformował zamawiającego, że modernizacja budynku z dostosowaniem do obowiązujących przepisów wyniesie około 100.000.000zł, a nie jak zakładano 30.000.000zł. Wskazał, że wobec tego, iż modernizacja w takim zakresie nie była przedmiotem oferty, konieczne będzie zawarcie umowy o wykonanie usług dodatkowych. Pismem z dnia 16 listopada 2010r. pozwana zgłosiła powodowi kolejne zastrzeżenia do dokumentacji (pisma pozwanego z 13 października 2010r. k. 444 i z 16 listopada 2010r. 451-453; pismo z 19 października 2010r. k. 151-152, 446-447).

Aneks do umowy o prace projektowe nie został podpisany (bezsporne).

Powód przedkładał pozwanemu różne warianty kosztorysów realizacji umowy opiewające na odmienne kwoty, przykładowo w dniu 17 listopada 2010r. złożył 3 warianty: pierwszy zamykający się budżetem w kwocie 146.675.404zł, drugi kwotą 99.692.866zł, trzeci – kwotą 97.180.227zł. Kolejne propozycje przedstawił w dniu 13 grudnia 2010r. - wariant pierwszy w kwocie 117.000.000zł, wariant drugi w wysokości 97.500.000zł, wariant trzeci w kwocie 95.000.000zł, wariant czwarty w wysokości 56.600.000zł, a w dniu 27 grudnia 2010r. propozycję na kwotę około 57.000.000zł (pismo z 17 listopada 2010r. k.455-460; pismo z 13 grudnia 2010r. k.469-470; pismo z 27 grudnia 2010r. k.471-472).

W odpowiedzi na przedstawiane warianty pozwany poinformował powoda, że oczekuje optymalnych swoim zakresem i budżetem rozwiązań projektowych, a nie przedstawiania kolejnych kosztorysów (pismo z 3 stycznia 2011r. k. 473-474).

W dniach 17-21 stycznia 2011r. powód przekazał ponownie dokumentację za etap III inwestycji „Budowa (...)w L.”, a w dniach 31 stycznia 2011r. i 2 lutego 2011r. za etap III inwestycji „Modernizacja (...)oraz (...) w L.”. Za każdym razem dokumentację przekazywał z oświadczeniami, że dokumentacja została wykonana zgodnie z umową, obowiązującymi przepisami techniczno – budowlanymi oraz jest w stanie kompletnym z punktu widzenia celu, któremu ma służyć (protokoły przekazania dokumentacji k. 480-485, 487, 489; oświadczenia k.486, 490, 493, 821).

W dniu 31 stycznia 2011r. powód złożył oświadczenie, że wykonał dokumentację projektową w zakresie przekraczającym umowę (oświadczenie k. 491-492, 819-820).

Pismem z dnia 8 lutego 2011r. pozwany poinformował powoda m.in. o tym, że koszt realizacji robót budowlanych w oparciu o wykonaną przez wykonawcę dokumentację projektową nie ma żadnego wpływu na przedmiot umowy tj. zakres wykonywanej dokumentacji. Podał, że bezpodstawne są żądania wykonawcy uznania za prace dodatkowe dokumentacji wykonanej w zakresie wynikającym z zawartej umowy, tylko dlatego, że wartość robót budowlanych

do wykonania na jej podstawie jest większa niż przewidziana w paragrafie 3 ust. 4 umowy (pismo z 8 lutego 2011r. k. 497-499).

Pismem z dnia 18 marca 2011r. pozwany poinformował powoda, że na posiedzeniu w dniu 15 marca 2011r. Zarząd Województwa L. przyjął złożoną w dniach 17-21 stycznia 2011r. dokumentację dotyczącą (...) S. Kultur w L.” oraz złożoną w dniach 31 stycznia – 2 luty 2011r. dokumentację dotyczącą „Modernizacji Teatru Muzycznego i Filharmonii im. H. W. w L.” pod warunkiem wprowadzenia określonych modyfikacji, usunięcia wad i zastrzeżeń zgłoszonych przez zamawiającego (pismo z 18 marca 2011r. k. 513-528).

W dniu 4 kwietnia 2011r. S. i (...) Biuro (...)

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. złożyła dokumentację z korektą za III etap „Budowa (...)w L.” i „Modernizacja (...) w L.” z oświadczeniami, że dokumentacja została wykonana zgodnie z umową, z obowiązującymi przepisami techniczno – budowlanymi oraz jest w stanie kompletnym z punktu widzenia celu, któremu ma służyć (protokół przekazania dokumentacji k. 539-541; oświadczenia k.542-543).

W dniu 6 lipca 2011r. powód i pozwany podpisali protokół zdawczo - odbiorczy dokumentacji projektowej za III etap, bez projektu instalacji gazowej z przyłączem gazowym. (protokół zdawczo – odbiorczy z załącznikami k.654-657; pismo z dnia 6 lipca 2011r. k. 658; kopie wniosków o pozwolenia na budowę i zgłoszeń robót k. 659-667).

W tej samej dacie powód wystawił dwie faktury VAT określające wynagrodzenie za wykonanie projektów budowlanych i złożenie wniosku o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę dla Budowy(...)w L. na kwotę 2.084.850zł i za te same czynności dla Modernizacji(...)w L. oraz (...)w L. na kwotę 328.410zł (faktury VAT k. 652, 653).

Pozwany stwierdził nienależyte wykonanie umowy polegające na opóźnieniu w wykonaniu jej przedmiotu o 136 dni oraz na opóźnieniu w usunięciu wad przedmiotu umowy o 8 dni i wystawił dwie noty księgowe nr (...) oraz pismem z dnia 26 lipca 2011r. wezwał powoda do zapłaty kar umownych w łącznej wysokości 1.158.364,80zł (1.000.728zł - Budowa (...)w L., 157.636,80zł - Modernizacja (...) w L. oraz (...) w L.), w terminie 3 dni od otrzymania wezwania. Jednocześnie poinformował, że brak zapłaty całości kwoty w określonym powyżej terminie spowoduje jej potrącenie z należnego wykonawcy wynagrodzenia (wezwanie k.676, noty księgowe k.677-678).

Województwo L. wypłaciło powodowi wynagrodzenie za III etap pomniejszając je o kary umowne (zeznania świadka G. W. k. 759v-760v; zeznania świadka W. P. k. 760v-761).

W dniach 22 grudnia 2011r., 30 grudnia 2011r. powód przekazał pozwanemu dokumentację projektową etapu V określonego w umowie. (protokoły przekazania dokumentacji z załącznikami k. 724-728, 729-732; oświadczenia k. 733, 734).

Pismem z dnia 22 maja 2011r. Departament Mienia i Inwestycji Urzędu Marszałkowskiego Województwa L. zatwierdził dokumentację wykonawczą obydwu inwestycji złożoną przez powoda (pismo k. 788-791).

W tej samej dacie inwestorzy zastępczy: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. i (...)Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. uznali dokumentację projektową, wykonaną przez powoda za sporządzoną prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami technicznymi oraz, że może być skierowana do realizacji (pisma k. 792-793, 794-795).

W dniu 28 maja 2012r. Zarząd Województwa L. zatwierdził dokumentację wykonawczą inwestycji „Budowa (...) w L.” i „Modernizacja (...)w L. oraz (...) w L.” i pozostałe elementy przedmiotu umowy określone w etapie V w zawartej umowie z dnia(...). W tym samym dniu pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. a Województwem L. został podpisany protokół zdawczo – odbiorczy etapu V umowy o prace projektowe. Powód złożył również oświadczenia o zgodności dokumentacji z umową, z przepisami, z zasadami wiedzy technicznej, jej

kompletności (protokół zdawczo – odbiorczy z załącznikiem k. 777-780; oświadczenia k. 781, 783; pismo z 28 maja 2011r. k.804).

Powód za wykonanie dokumentacji projektowej IV etapu otrzymał wynagrodzenie pomniejszone o naliczone przez pozwanego kary umowne (zeznania świadka B. S. k. 824v-827).

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. wystawiła w dniu (...). dwie faktury VAT za wykonanie projektów wykonawczych i pozostałych elementów przedmiotu umowy etapu V dla budowy (...)w L. na kwotę 2.779.800zł i za te same czynności dla Modernizacji (...)w L. oraz (...)w L. na kwotę 437.880zł (faktury VAT k. 785, 786).

Za dokumentację projektową wykonaną w ramach V etapu powód nie otrzymał wynagrodzenia (zeznania świadka B. S. k. 824v-827).Wartość prac budowlanych, jakie zostaną wykonane na podstawie dokumentacji projektowej obejmującej etapy od I do V przekroczyła przewidziany w umowie budżet (zeznania świadka G. W. k. 759v-760v; zeznania świadka W. P. k. 760v-761; zeznania świadka A. R. k. 761v-762v).

Nie wykonano dotychczas etapu VI umowy o prace projektowe z dnia (...). polegającego na sprawowaniu nadzoru autorskiego (zeznania świadka B. S. k. 824v-827).

Przytoczony w tym zakresie stan faktyczny nie był kwestionowany.

Oddalając powództwo Sąd Okręgowy wskazał, że spór pomiędzy stronami dotyczy kwestii, czy wykonawca miał wykonać przedmiot umowy [dokumentację projektową] zgodnie z ofertą i w granicach budżetu określonego w(...) umowy z dnia (...). – jak twierdził powód. Czy też zgodnie z umową, opisem przedmiotu zamówienia i SIWZ – jak twierdził pozwany.

W pierwszej kolejności Sąd uznał, że na podstawie art. 189kpc Sąd nie może dokonywać interpretacji umowy, a do tego w istocie zmierza żądanie powoda. Z tego względu podlegało oddaleniu.

Niemniej jednak zasadniczą przyczyną, z powodu której Sąd oddalił powództwo było stwierdzenie braku interesu powoda w wytoczeniu powództwa z art. 189 kpc. Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc jest warunkiem umożliwiającym dalsze badanie przez Sąd istnienia lub nieistnienia ustalanego prawa lub stosunku prawnego. Interes prawny dotyczy szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych. Przyjmuje się, że powód ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, gdy wyrok wydany w wyniku uwzględnienia powództwa zakończy istniejący spór lub pozwoli na uniknięcie sporu mogącego wyniknąć w przyszłości.

Zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie ukształtowany jest pogląd, że interes prawny w rozumieniu art. 189 KPC z reguły nie zachodzi wtedy, gdy osoba zainteresowana może w innym procesie, np. o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaratywnym, osiągnąć w pełni ochronę swych praw (uzasadnienie wyroku SN z 4 stycznia 2008r., III CSK 204/07, Legalis; uzasadnienie wyroku SN z 27 stycznia 2004r., sygn. akt II CK 387/02, LEX nr 391789; wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 1972r., sygn. akt I CR 388/71, Legalis).

W sprawie niniejszej powód początkowo uzasadniał interes prawny tym, że pragnie doprowadzić do tego, by treść jego zobowiązania nie budziła wątpliwości i ma interes prawny w ustaleniu, ponieważ świadczenie powoda nie zostało jeszcze przez pozwanego przyjęte i trwa w tej sprawie między stronami spór co do przedmiotu świadczenia powoda.

Następnie, po wykonaniu świadczenia powód podnosił, że jego interes prawny przejawia się w wykazaniu orzeczeniem sądu, że spełnił świadczenie, do którego był zobowiązany w terminie, w związku z czym nie doszło do nienależytego wykonania zobowiązania przez powoda ani do zwłoki po jego stronie. Interes ten sprowadza się do ochrony przed groźącymi powodowi roszczeniami odszkodowawczymi, które pozwany może wytoczyć z powodu rzekomej zwłoki.

Sąd Okręgowy mając na uwadze stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 kpc), nie podzielił tego stanowiska.

Powód przed zamknięciem rozprawy wykonał dokumentację projektową obejmująca etapy od I do V włącznie, a dokumentacja została przyjęta przez pozwanego. Do wykonania pozostał etap VI polegający na sprawowaniu nadzoru autorskiego. Koszt prac budowlanych, przewidzianych w projektach budowlanych przygotowanych przez powoda, przekroczy budżet określony w (...) umowy. W tej sytuacji zbędne i bezprzedmiotowe jest ustalanie przez Sąd, czy „powód na podstawie umowy o prace projektowe z dnia (...)”:

- a) jest zobowiązany do przygotowania projektu zgodnego z ofertą powoda z 29 października 2009r.;
- b) jest zobowiązany do przygotowania dokumentacji projektowej, której koszt realizacji nie przekroczy budżetu wskazanego w § (...) Umowy;
- c) w przypadku, gdyby świadczenie opisane w Opisie Przedmiotu Zamówienia oraz w § (...) Umowy przekraczało ramy wyznaczone przez § (...)Umowy i Ofertę, nie jest zobowiązany do świadczenia ponad to, co wynika z § (...)Umowy i Oferty”.

Powód nie otrzymał wynagrodzenia za V etap realizacji umowy, a wynagrodzenie wypłacone za III i IV etap zostało pomniejszone o kary umowne. Tym samym powodowi przysługuje roszczenie o zapłatę. W toku postępowania toczącego się w wyniku powództwa o zapłatę Sąd będzie zobowiązany ustalić zakres obowiązków stron oraz czy powód spełnił świadczenie w terminie.

Bez znaczenia dla istnienia bądź nieistnienia interesu prawnego ma okoliczność, że przesłuchany w charakterze świadka B. S. zeznał, że dopiero rozstrzygnięcie niniejszej sprawy pozwoli na ocenę czy będzie występował o zapłatę wynagrodzenia. W sytuacji bowiem, gdy stronie przysługuje nawet potencjalne inne roszczenie, na podstawie którego może ustalić sporne pomiędzy stronami kwestie, czy to zakres świadczenia czy jego wysokość, to występuje brak interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 kpc.

Wobec tego ewentualne wydanie wyroku w niniejszej sprawie, nie zakończy definitywnie istniejącego między tymi stronami sporu ani też, wbrew twierdzeniom powoda, nie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu. W tym stanie rzeczy powodowi przysługuje dalej idące powództwo o zapłatę, w którym zostaną ustalone kwestie sporne pomiędzy stronami, obowiązki powoda i czy wykonał świadczenie w terminie.

Sąd stwierdził, że interes prawny w żądaniu ustalenia należy rozumieć jako potrzebę ochrony prawnej podmiotu, który tej ochrony poszukuje. Taka potrzeba musi wynikać z sytuacji prawnej, w której dany podmiot się znajduje, przy czym potrzeba wydania wyroku ustalającego zachodzi wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub prawa, powstała wątpliwość co do jego istnienia. W niniejszej sprawie sytuacja taka nie ma miejsca. Groźba naruszenia stosunku prawnego, czyli umowy nie zachodzi, skoro umowa w spornym zakresie została zrealizowana. Pozostał jedynie spór co do zapłaty wynagrodzenia i potrącenia kar umownych. Spór ten można rozstrzygnąć w sprawie o zapłatę. Nie ma pomiędzy stronami sporu, co do istnienia umowy. Rozbieżna jest ocena zakresu świadczenia powoda, ale rozstrzygnięcia tej kwestii należy dochodzić w drodze powództwa o zapłatę, a nie powództwa o ustalenie prawa lub stosunku prawnego.

Skoro zatem powód może uzyskać ochronę prawną w postępowaniu o zapłatę, to konsekwencją takiego stanu rzeczy jest uznanie, że powód nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa.

Z tych względów Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne.

Pomimo stwierdzenia braku legitymacji do wytoczenia powództwa o ustalenie Sąd stwierdził także, że gdyby nawet oceniać merytorycznie roszczenie powoda to ze względu na uznać je należałoby za bezzasadne ze względu na fakt, że zgodnie z treścią art. 140 ustawy Prawo zamówień publicznych, zakres świadczenia wykonawcy wynikający z umowy

jest tożsamy z jego zobowiązaniem zawartym w ofercie, ale treść oferty musi odpowiadać SIWZ (art. 82 ust. 3 cyt. ustawy). Powód zajmujący się zawodowo sporządzaniem dokumentacji projektowej, nie po raz pierwszy zawierał umowę o prace projektowe, po przeprowadzeniu postępowania w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych, zatem znał charakter tego typu umów, wzajemne relacje SIWZ, oferty i umowy, a przynajmniej winien był je znać.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc.

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za instancje odwoławczą.

Apelujący zarzucał zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 189 k.p.c., poprzez błędne przyjęcie, iż powód nie legitymował się interesem prawnym w rozumieniu art. 189 k.p.c.;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 189 k.p.c., poprzez błędne przyjęcie, iż powód wytaczając powództwo w istocie domagał się interpretacji umowy zawartej z pozwanym;
3. naruszenie prawa procesowego t.j. art. 247 k.p.c., poprzez przeprowadzenie dowodu ze świadków przeciwko osnowie dokumentu obejmującego czynność prawną dokonaną pomiędzy stronami procesu, t.j. przeciwko osnowie umowy z dnia (...)r., co doprowadziło do błędnego ustalenia okoliczności istotnych dla sprawy;
4. naruszenie prawa procesowego, t.j. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. i zasady równości stron, poprzez przeprowadzenie dowodu ze świadków zawnioskowanych przez pozwanego przeciwko osnowie dokumentu obejmującego czynność prawną dokonaną pomiędzy stronami procesu, tj. przeciwko osnowie umowy z dnia (...)r. przy jednoczesnej odmowie wzięcia pod uwagę i oceny zeznań świadka zawnioskowanego przez Powoda, t.j. Pana B. S., na tę samą okoliczność, co doprowadziło do błędnego ustalenia okoliczności istotnych dla sprawy;
5. naruszenie prawa procesowego, t.j. art. 233 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c., poprzez dokonanie błędnej oceny zebranych dowodów, skutkujące dokonaniem błędnych ustaleń faktycznych co do treści wiążącej strony umowy;
6. naruszenie prawa materialnego t.j. art. art. 82 ust. 3 w zw. z art. 140 p.z.p., poprzez błędne przyjęcie, że w każdej sytuacji zawarcia umowy w wyniku przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zakres świadczenia wykonawcy kształtowany jest przez Specyfikacje Istotnych Warunków Zamówienia a nie przez treść oferty.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna. Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje za własne ustalenia Sądu Okręgowego i ocenę prawną tego Sądu co do braku istnienia interesu prawnego powoda w rozumieniu art. 189 kpc . Z tego względu Sąd Okręgowy zasadnie oddalił powództwo.

Apelacja powoda jest uzasadniona jedynie w tej części, w której kwestionuje zasadność stanowiska Sądu Okręgowego dotyczącego niedopuszczalności powództwa z art. 189 kpc wyłącznie z tej przyczyny, że zmierzałoby ono do interpretacji postanowień umowy zawartej przez strony.

Ustalenie stosunku prawnego bądź praw strony stosunku zobowiązaniowego może polegać także na wykładni postanowień umowy, a przez to prowadzić do określenia praw i obowiązków stron stosunku zobowiązaniowego. W szczególności powództwo o ustalenie treści umowy jest dopuszczalne gdy umowa nie jest wykonana, gdyż spór pomiędzy stronami dotyczy tego w jaki sposób zobowiązanie ma być wykonane. Istnienie takiego sporu powoduje

stan niepewności co do zakresu praw i obowiązków stron umowy, a zatem uzasadnia powództwo o ustalenie w celu usunięcia tego stanu. Zasadność stanowiska powoda w apelacji w tej kwestii nie podważa słuszności stanowiska Sądu Okręgowego o braku interesu prawnego powoda w rozumieniu art. 189 kpc .

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc stanowi przesłankę merytoryczną decydującą o dopuszczalności badania zasadności żądania powoda. Tym samym przesądza o dopuszczalności powództwa. Powództwo o ustalenie ma charakter prewencyjny, co przesądza o jego dopuszczalności dopóty dopóki prawo powoda nie zostanie naruszone w taki sposób, że możliwe jest dochodzenie świadczenia wynikającego z naruszenia prawa. Z tego względu powództwo o ustalenie nie jest dopuszczalne gdy już jest możliwe wytoczenie powództwa o świadczenie. W takim bowiem przypadku zachodzi brak interesu prawnego powoda. Tak rozumiany interes prawny powoda musi istnieć w chwili zamknięcia rozprawy.

W świetle ustalonego stanu faktycznego na dzień zamknięcia rozprawy przez Sąd Okręgowy powód nie miał interesu prawnego w dochodzeniu ustalenia treści stosunku prawnego w zakresie wskazanym w pozwie.

Niewątpliwie treść pozwu wskazuje, że spór dotyczył przedmiotu świadczenia, do którego zobowiązany był powód na podstawie umowy. W dacie wnoszenia pozwu istniał stan niepewności co do tego czy przedmiot umowy miał być wykonany w zakresie takim jak wskazywał powód, czy takim jak wskazywał pozwany. Z tego względu pozwany nie chciał przyjąć świadczenia oferowanego przez powoda.

Jednakże w toku procesu spór w tym zakresie przestał istnieć. Powód wykonał świadczenie w takim zakresie jak żądał tego pozwany, wydał przedmiot świadczenia – dokumentację projektową pozwanemu, a pozwany przyjął świadczenie potwierdzając jego zgodność z umową. Co więcej pozwany przystąpił do realizacji inwestycji objętej projektem.

Spór pomiędzy stronami obecnie dotyczy wyłącznie zapłaty za świadczenie wykonane przez powoda. Pozwany z uwagi na opóźnienie w wykonaniu zobowiązania przez powoda naliczył kary umowne. Powód zaś twierdzi, że wykonał świadczenie w zakresie większym aniżeli wymagała tego umowa, w związku z czym twierdzi, że należy mu się dodatkowe wynagrodzenie.

Sąd Apelacyjny w całości zgadza się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że fakt wykonania umowy przez powoda, wydanie przedmiotu świadczenia przez powoda pozwanemu i przyjęcie zaoferowanego świadczenia przez pozwanego, skutkuje brakiem interesu prawnego powoda w dochodzeniu ustalenia treści umowy w zakresie odnoszącym się do zakresu świadczenia powoda.

O ile bowiem zostały naruszone prawa powoda do należytego wynagrodzenia z tytułu wykonanego świadczenia, to powodowi przysługuje roszczenie o świadczenie, o zapłatę. Zarówno w przypadku gdy twierdzi, że pozwany niezasadnie potrącił kary umowne jak i wówczas gdy uważa, że należy mu się dodatkowe wynagrodzenie za wykonanie świadczenia w zakresie szerszym aniżeli przewidywała to umowa. W każdym z tych przypadków Sąd będzie badał jako przesłankę roszczenia o zapłatę to, czy świadczenie wykonane przez powoda i przyjęte przez pozwanego zostało wykonane w zakresie i terminie określonym w umowie. Przesłanka ta będzie miała znaczenie zasadnicze dla rozstrzygnięcia o roszczeniu o zapłatę ale nie jedyne. Z tego względu uznać należy, że ewentualne rozstrzygnięcie sprawy niniejszej – jak to postuluje powód – nie przesądzi definitywnie o wyniku ewentualnych przyszłych procesów pomiędzy stronami o zapłatę. Natomiast niewątpliwie, to czy powód wykonał swoje świadczenie w zakresie i terminie ustalonym w umowie, będzie musiało być rozstrzygnięte w sprawie o zapłatę.

Nie sposób zgodzić się także ze stanowiskiem powoda, że jego interes prawny polega na tym, że zmierza do zapobieżenia ewentualnym przyszłym roszczeniom odszkodowawczym powoda. Nie można bowiem uzależniać interesu prawnego powoda od zdarzenia przyszłego i niepewnego jakim jest ewentualne, hipotetyczne tylko wystąpienie przez pozwanego z roszczeniami odszkodowawczymi w zakresie nieprzewidywalnym na dzień zamknięcia rozprawy w sprawie niniejszej. Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną [tak SN w wyroku z dnia 29 marca 2012r. I CSK 325/11, Lex 1171285]. Oznacza to, że nie może ono zmierzać do rozstrzygania jedynie hipotetycznych sporów. Natomiast przesądzenie sporu dotyczącego zakresu świadczenia

powoda i wykonania przez niego zobowiązań w terminie, może być dokonane w sprawie o zapłatę. Wytoczenie takiego procesu pozostawione jest całkowicie inicjatywie powoda i nic nie stoi na przeszkodzie by powód z takim roszczeniem wystąpił. Na marginesie jedynie zauważyć należy, że powód już w sprawie niniejszej mógł przed sądem pierwszej instancji – na podstawie art. 193 § 1 kpc, dokonać zmiany powództwa, polegającej na zmianie żądanie ustalenia, na żądanie zapłaty, czego jednak nie uczynił.

Z tych względów wyrok Sądu Okręgowego oddalający powództwo w sprawie niniejszej ze względu na brak interesu prawnego powoda w rozumieniu art. 189 kpc jest uzasadniony . Powyższe przesądza o bezzasadności apelacji powoda w całości, gdyż czyni bezprzedmiotowymi pozostałe zarzuty apelacji.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację powoda i na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i w zw. z § 2 ust. 2, § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu [Dz. U. Nr 163, poz. 1349] , zasądził od powoda na rzecz pozwanego 5400zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego .